

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones De Matrimonio

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXXIX. Argumentum. Divortii Etymologia, Definitione, ac Divisione præmissa, agitur de causis quibus Divortium inter conjuges fieri potest quoad Thorum, & Habitationem. Omnes causæ reducuntur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94595)

ticenses d. cap. 15. num. 67. *Mastrius in 4. sent. d. disp. 7. num. 543.* & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 39. num. 71. Appellatione autem Ecclesiæ non venire Cameterium, neque claustra Religioforum, neque sacristiam, nec Turrim Campanariam, neque Oratoria privata non benedicta, advertunt Salmanticenses d. cap. 15. num. 70. & ibi Sanchez libr. 9. tota disp. 15.

Circumstantia Quarta respicit modum; ut scilicet Coniuges in usu Matrimonii modum naturalem servant, qui modus requirit mulierem succubam, Virum autem incubum; & per consequens, ne coniuges coeuntes sint stantes, vel sedentes, nec præposterè more pecudum congrédiantur, & multò minus ne Vir sit succubus, mulier autem incuba; quia in his omnibus modis, si periculum sit, quòd extra vas naturale semen effundatur, erit mortale peccatum; & hoc periculo remoto, saltem erit culpa venialis, nisi aliqua honesta causa excuset, puta timor abortus, si Uxor sit gravida, vel Maritus nimia pinguedine sit affectus; ut latè differunt D. Antonius 3. part. tit. 10. cap. 20. §. 3. Sanchez d. libr. 9. disp. 16. Bonacina q. 4. punct. 13. Basilius Pontius libr. 10. cap. 11. Aversa qu. 12. sect. 5. *Mastrius d. disp. 7. n. 555.* Emin. Card. de Lauræa d. disp. 39. art. 3. §. 5. per totum, ubi plura de his modis, qui calumum ob ruborem cogunt restringere; & de iisdem, post plurimum DD. citationem differunt Salmanticenses d. cap. 15. à num. 72. & seqq. quibus ego addo eruditissimum Zacchiam Medicum Romanum, qui de hoc argumento, seu circumstantia Modi latè differt in QQ. *Medicoleg. libr. 7. tit. 3. quest. 1.* in qua post multa hæc habet num. 41.

Nobis autem querendus est naturalis Modus exercendi coitum; neque dubium est, illum esse magis naturalem, qui magis facit ad conceptionem, cum fini à Natura intento consequendo magis adjumento sit. Hunc ergo modum post Hippocratem, aliosque vetustiores, tradunt nonnulli recentiorum, ut Mercator lib. 3. de Mulier. & Prægnan. affect. cap. 6. Rodericus à Castro libr. 2. de Nat. mulier. cap. 5. & alii: Est autem huiusmodi, ut Mulier in dorsum jaceat, dorvaricatis, acervibusque cruribus, capite tantisper demisso, & Vir illam sic jacentem superineat; hoc enim pacto, modicè elevato uteri osculo, ipse uterus promptius ad se virile semen allicere potest, & Vir etiam facilius propè ipsum Uteri osculum internum semen effundere; unde facilius succedit conceptio. Quæcunque ergo alia coeundi ratio, aut in totum, aut ex parte impedire potest conceptionem, impediendo aut ne facile virile semen excipiat, aut ne virile membrum tam de facili ad uteri interiora pervenire possit, aut alia quadam ratione, recedet à naturali ratione, & habebit semper ob id in se delictum. D. Thom. in 4. sent. dist. 31. Sylvester Verb. debitum conjugale. num. 7. Summa Angel. eod. Verb. num. 11. Hæc omnia Medicus Zacchias, Theologus æquè ac Canonista

Quarta Quæstio est, an coniuges aliquando peccent in ipsa actuali copula, quam habent?

Circa quam tres casus sunt distinguendi, Primus est, quando Vir feminavit, non autem mulier; & in hoc casu ajunt DD. posse Virum à copula recedere absque ulla culpa, tum quia semen mulieris non censetur necessarium ad generationem juxta opinionem Theologorum, (à quibus tamen Medici discordant,) tum etiam quia mulier post recessum viri potest se tangendo feminare; cum talis tactus sit complementum copulæ conjugalis. Sanchez d. libr. 9. disp. 17. num. 10. & disp. 19. num. 5. Basilius Pontius libr. 10. cap. 11. num. 2. & 3. ac alii citatis Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. cap. 15. num. 80. Secundus casus est, quando Uxor feminavit, non autem Vir, & in hoc casu, ipse Vir non potest desistere à copula, sed debet eam complere seminando, nisi aliqua urgens causa eum recedere cogat; puta si in cubiculo aliqua persona intraret; vel aliquod periculum domus, vel vicinorum irrueret, aut inimici supervenirent. Salmanticenses d. cap. 15. num. 81. Tertius casus, quando fuit incepta copula, & neque Vir, neque Mulier feminavit; & tunc de communi consensu possunt à copula desistere absque seminatione, nisi sit periculum effusionis seminis extra Vas, ut differunt Basilius Pontius d. libr. 10. cap. 11. num. 8. & 9. ac alii DD. quos citant, & sequuntur Salmanticenses d. cap. 15. num. 82. & Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 6. resol. 187. nec non resol. 215. quæ in Veteri habentur part. 3. tract. 4. resol. 203. & part. 10. tract. 13. resol. 42. Sed Lector nares custodiat, quia non bene olent.

Quinta tandem Quæstio requirit, quid sit permillum conjugibus, absque peccato circatactus, amplexus, aspectus, ac verba amatoria cum honestatis offensa? & in his DD. distinguunt: Vel ordinantur ad copulam sine periculo pollutionis; & supradicta omnia licent. Vel non diriguntur ad copulam, sed ad solam voluptatem, & carnalem delectationem; & tunc sunt venialia peccata; ac etiam mortalia, si sit periculum pollutionis, & multò magis, si altero conjuge absente, tactus fiant in propriis membris inhonestis; & cum reflexione ad actus copulæ præteritos, ex quibus excitatur titillatio carnis, ut latè differunt Bonacina de Matrim. q. 4. punct. 8. Sanchez libr. 9. disp. 45. Aversa q. 21. sect. 8. Basilius Pontius libr. 10. cap. 16. Salmanticenses d. cap. 15. à num. 84. & seqq. & cæteris copiosius ipse Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 6. resol. 191. resol. 192. resol. 193. & resol. 194. in quibus ad ruborem, ac ultra latetatem de hac putida Quæstione scribit.

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Divortii Etymologia, Definitione, ac Divisione præmissa, agitur de causis, quibus Divortium inter coniuges fieri potest quoad Thorum, & Habitationem. Omnes causæ reducuntur ad quatuor genera, nempe ad Devotionem, ad Contagionem, ad sævam Tracta-

Tractionem; & ad spiritualementem, ac corporalem Fornicationem. Explicatur in specie causæ omnes, quæ sub his generibus continentur: & ostenditur, Quæ Auctoritate fieri debeat Divortium? Et quibus pœnis Conjuges eidem causam dantes afficiantur?

SUMMARIUM.

- 1° Divortii Etymologia.
- 2 Diesion quid sit?
- 3 Divortii definitio.
- 4 Abbates nullius Diœcesis judicant causas Matrimoniales.
- 5 Divortium est Triplex; & quale?
- 6 Dagoberti Regis Francorum, ac aliorum divortia.
- 7 Divortium ex legitima causa est licitum.
- 8 Divortii causa ex quadruplici genere.
- 9 Devotionis causa quomodo fieri possit Divortium.
- 10 Exempla Divortiorum ob devotionem.
- 11 Maritus si fiat Religiosus, Uxor quid facere debeat?
- 12 Morbi contagiosi quatuor, ex quibus fieri potest Divortium.
- 13 Lepra est causa sufficiens Divortii.
- 14 Phibitis dat Divortii causam.
- 15 Morbum ob Gallicum fieri Divortium potest.
- 16 Dementia cum furore causare valet Divortium.
- 17 Servitia Viri dat Uxoris motivum divertendi.
- 18 Alimentorum deficientia dat causam Uxori ut Divortium faciat.
- 19 Dilapidatio bonorum, quam facit Maritus, est causa Divortii.
- 20 Hæresis est divortii causa, atque Apostasia à fide.
- 21 Fornicatio spiritualis quid sit?
- 22 Hæretico Marito emendato an Uxor adherere debeat?
- 23 Adulterium est causa Divortii ex triplici Jure.
- 24 Adulterii nomine an alia peccata carnalia veniant?
- 25 Divortium an de precepto faciendum ex adulterio?
- 26 Adulterium in sex casibus excusatur, ne fiat Divortium.
- 27 Adulter emendatus requisitus à conjugē suo debet ei adherere.
- 28 Carnalia peccata attentata à Marito cum Uxore dant causam Divortii.
- 29 Ebrietas est causa Divortii.
- 30 Divortium quando sit perpetuum, & quando ad tempus?
- 31 Divortium quando auctoritate Judicis sit faciendum, & quando non?
- 32 Pœna illius, qui dat causam Divortio.

- 33 Adulter facta divortio an possit Religionem ingredi?
- 34 Conjugati post divortium luxuriis vacantes pœna mortis puniuntur ex Bulla Sixti V.

AD complementum hujus tractatus de Matrimonio restat, ut loquamur de Divortio; sæpè enim accidit, ut conjugēs ritè, ac rectè simul copulati ex aliqua infra dicendarum causarum cogantur divertere, & ab invicem quo ad thorum, & habitationem separari; cùmque talis separatio conjugum communi vocabulo Divortium appelletur, de Divortio hic agendum venit; & pro totius materiæ explicatione quatuor sunt examinanda.

1. Quid, & Quotuplex sit Divortium?
2. Quibus de causis fiat?
3. Qua auctoritate?
4. Ad quid teneatur qui dat causam Divortii?

Quò ad Primum. Divortium ita dicitur, vel à diversitate mentium, eo quia conjugēs rupta cordium charitate, maritalem affectum à seipsis divertunt. l. 2. ff. de Divortiiis; vel quia diltrahentes se à statu Matrimoniali in diversas partes eunt; propriè enim divortium significat divisionem, juxta illud Ciceronis libr. 3. de Oratore ad Atticum: ibi Amanus Syriam à Cilicia aquarum divortio divisit. Nec non illa Taciti lib. 12. Annal. Arctissimo inter Europam, Asiamque Divortio Byzantium in extrema Europæ posuere Græci. Ac etiam Tertulliani de Anima, qui dixit, Mortem nihil aliud esse, nisi Animæ, & Corporis divortium; & de hac Divortii Etymologia disserunt Mastrius in 4. Sent. disp. 7. num. 561. & ibi Astesanus libr. 3. tit. 36. & Gonzalez in Commentar. ad cap. 1. de Divortiiis ubi num. 5. notat ulterius hanc perpulchram eruditionem; scilicet, quòd Græci vocant Divortium *Διείσιον* Diesion; est autem Diesion sonus Musicus, qui diapason, & harmoniam separat; idcirco cùm Conjuges unius perfectæ harmoniæ inter se locum obtineant, si divortium faciant inter se, & ab invicem separentur, dicuntur facere Diesion; id est interrumpere illam perfectissimam Symphoniam, quæ auditur inter conjugatos mutuo amore seipsos prosequentes, & tam in prosperis, quàm in adversis in eodem amore constantes. l. Si cum dotem 22. ff. Solutio Matrim. unde de Uxore, constantis amoris harmoniam erga maritum in quocunque successu se servaturam profitente, Lucanus libr. 2. cecinit:

Non me latorum sociam, rebusque secundis
Accipis: in curas venio, partemque laborum.

Definitur autem Divortium, ut sit legitima Viri ab Uxore, vel Uxoris à marito separatio. l. 1. ff. de Divortiiis. Mastrius d. disp. 7. num. 561. vel latius, ut scribit Nicolius in Lucubrat. Civilib. libr. 3. tit. 10. num. 88. Divortium est legitima separatio Viri, & Uxoris apud competentem Ecclesiasticum Judicem, cum causæ cognitione facta, quo ad thorum, & habitationem, sive ad tempus, sive

sive in perpetuum. Dicitur separatio legitima, idest cum iusta causa, & quæ sit à Judice cognita, & approbata. Dicitur *Vir*, & *Uxor*, quia uterque conjux potest divortium petere, si habeat causam, videlicet tam Vir adversus Uxorem, quam Uxor contra Virum. Dicitur *apud competentem Ecclesiasticum Judicem*, idest Episcopum, seu ejus Vicarium, ad exclusionem tum Judicis Laici, qui non potest se ingerere in his causis ex Concil. Trid. sess. 24. de Matrimon. can. 12. tum alterius Judicis Ecclesiastici inferioris Episcopo, quales sunt Archidiaconi, aut alii Judicantes, prout declarasse Sacram Congregationem Concilii testatur Nicolaus d. libr. 1. tit. 10. num. 89. ubi tamen excipit Abbates, & alios Prælatos inferiores Nullius Diocæsis, habentes proprium, ac separatim 4 Territorium; hi enim possunt causas Matrimoniales judicare, necnon criminales, atque Sacerdotes ad confessiones approbare, aliæque facere, quæ ad Jurisdictionem spectant Episcopalem. Dicitur, *cum causæ cognitione*, quia regulariter Divortium quo ad habitationem fieri non potest, nisi causa prius cognita per Judicem, ut infra num. 31. demonstrabitur; etsi quo ad thorum tantum possint ipsi conjuges ex mutuo consensu divortium facere, seculo incontinentiæ periculo. Maltrius d. disp. 7. num. 561. Dicitur *sive ad tempus, sive in perpetuum*; nam quando causa non provenit ex aliquo gravi delicto, sed solum ex discordiis domesticis, Divortium fit ad tempus, itaut iis sopitis revertantur conjuges in unum.

Triplex autem est Divortium. Unum, quo ad vinculum Matrimonii, ad effectum ut conjuges aliis statim nubere possint; & talia erant Divortia Hebræorum, de quibus actum est supra 5 Decis. IX. necnon Divortia Romanorum, qui post sexcentos circiter annos ab Urbe condita coeperunt divortia exercere, dimittendo Uxores, ut alias ducerent, de quibus differit Gonzalez ad d. cap. 1. De Divortiis, ubi sub num. 7. ait, quod primus fuit Spurius Carvilius, qui repudiavit Uxorem, sterilitatis causa, cujus exemplum sequuti sunt Sulpitius Gallus, Quintus Antistius Verus, Emilius Paulus, Cajus Cæsar, Sempronius Sophus, & alii, qui omnes repudiaverunt Uxores ex frivolis prætextibus, ut alias sibi copularent; contra quos invehens Juvenalis Satyr. 6. inquit:

Cur desiderio Bibule Sertorius ardet?

Si verum excutias, facies, non Uxor amatur.

Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet;

Fiantque obscuri dentes, oculique minores;

Collige sarcinulas, dicet libertus, & exi:

Jam gravis es nobis, & sæpe emunxeris: exi

Ocyus, & propera: sicco venit altera naso.

Hujusmodi Divortia in usum deducere tentarunt etiam Reges, ac Principes Christiani, quos retulimus Decis. X. ejicientes primas Uxores, ut secundas sibi adjungerent; quibus addi potest Dagobertus Rex Francorum, qui divortium fecit à sua Uxore ex motivo sterilitatis, & Monialem sibi

in conjugem assumpsit, ut narrat Bollandus in Vita S. Sulpitii die 17. Januarii cap. 6. & Ludovicus XII. in eodem Regno Successor, qui Joanna de Valois Uxore legitima per divortium dimissa Annam Comitissam Ducatus Britanniae, ut illum suæ Coronæ adjungeret, sibi copulavit, teste eodem Bollando in Vita ejusdem B. Joannæ fundatricis Monialium Annunciationis DEIPARÆ die 4. Februarii. Sed Divortia illa, ac eorum auctores represserunt, ac anathematizarunt Pontifices Romani, ut ostendit idem Gonzalez in d. cap. 1. num. 12. de Divortiis, cum in Ecclesia Catholica Matrimonium consummatum sit indissolubile; neque in ea fieri possit Divortium quo ad Vinculum, ut latè probavimus Decis. VII. & præcit. Decis. X. per totam. Alterum Divortium est, quod fit de Matrimonio Rato non consummato, vel per Professionem Religiosam, vel per Pontificiam dispensationem ex urgenti causa, ut egimus supra Decis. XIII. XIV. & XV. quo in Divortio solvitur, ex speciali Privilegio, Ecclesiæ suæ à Christo concessio, Matrimonium etiam quo ad vinculum, ut, *ibidem*, Juribus, rationibus, auctoritatibus, ac exemplis firmavimus. Tertium Divortium est illud, per quod conjuges separantur non quo ad Vinculum, sed vel quo ad thorum tantummodo, vel quo ad thorum, & cohabitationem simul, eodem Vinculo integro permanente, itaut minimè liceat conjugibus sic per divortium separatis ad alias nuptias transire, nisi eorum uno per mortem sublato; & de hoc divortio in præsentī agimus, quod licitum esse, causa legitima interveniente, dubitare non possumus, attento decreto S. Tridentini Concilii d. sess. 24. de Matrim. can. 8. sic statuente: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges quo ad thorum, & cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri posse decernit. Anathema sit.* Et hoc idem notant Maltrius d. disp. 7. num. 561. Eminent. Card. de Lauræ de Matrim. disp. 42. num. 5.

Quo ad Secundum: Si quærimus, Quibus de causis fieri possit Divortium vel quo ad thorum tantum, vel quo ad thorum, ac cohabitationem simul? Cum hæc sint multiplices, reducuntur omnes ad quatuor capita; seu ad quatuor genera causarum, ita ut Divortium fiat:

1. Ex causa devotionis.
2. Ex timore contagionis.
3. Ex motivo seve tractationis.
4. Ex impulsu spiritualis, vel corporalis fornicationis.

Primum genus continet causam devotionis. Idcirco quando conjuges ex devotione erga Deum moventur ad continentiam servandam, ex hoc motivo possunt Divortium facere, vel quo ad thorum tantum, vivendo castè in eadem domo; sed dormiendo separatim in diversis lectis; vel quo ad thorum, & cohabitationem simul, ingredientes Religionem tam Vir, quam Uxor; sive eorum alter; illo tamen, qui manet in seculo, si sit ætate provectus, simplex votum castitatis emittente. De primo Divortio quo ad thorum tantum est textus in cap. Sunt, qui dicunt. 27. q. 2. ubi S. Gregorius Magnus sic ait: *Si verò utriusque conveniat*

con-

continentem vitam ducere, hoc quis audeat accu-
sare? Quando certum est, quod omnipotens Deus,
qui minora concessit, majora non prohibuit. Et
quidem multos Sanctorum novimus, cum suis con-
jugibus, prius continentem vitam duxisse, & post-
modum ad Sanctæ Ecclesiæ regimina migrasse.
Idem legitur, & commendatur in cap. Quod Deo,
33. q. 5. Exempla SS. Conjugum, qui Divortium
quo ad thorum tantum fecerunt, & simul
cohabitantes Virginitatem, ac Castitatem illiba-
tam usque ad mortem servarunt, posuimus in
initio hujus tractatus de Matrim. Decis. II. De fe-
cundo Divortio quo ad thorum, ac cohabita-
tionem simul plurimi habentur Canones, vide-
licet in cap. Agathosa. cap. Si quis causa. 27. q. 2.
cap. Qui uxorem. 33. q. 5. cap. Uxoratus. De Con-
vers. Conjugat. cap. Cum sis. eod. tit. & cap. Ve-
niens. De Regular. cum aliis multis. Nec de his
desunt exempla; siquidem S. Angilbertus Abbas
Divortio facto cum Uxore sua Berta, filia Ca-
roli Magni Imperatoris, Monasticam vitam pro-
fessus fuit; atque Berta inter Moniales Sacrum
velamen accepit, ut scribit Hieronymus à Basi-
lica Petri, Presbyter Congregationis Oratorii
Neapolitanæ in suis Ephemerid. sacris die 18. Fe-
bruarii. Idem fecerunt S. Idolphus, ac S. Aja con-
juges, Comites in Flandria, de quibus perdi-
ctus Auctor die 18. Aprilis. num. 3. ita scripsit:
Idolpho con il consenso di Aja si ritirò tra Monaci
Benedettini nel Monastero Lobienese, nel quale
professò, e fu Abbate, e poi anco si promossò alla
Sede Episcopale, come si dirà, quando di esso do-
verà trattarsi. Si crede, che morissè l'anno 747.
e premorissè alia Santa moglie Aja. Questa, en-
trato che fu il marito in Monastero, fece una rac-
colta di quanto le era rimasto di stabile, di stati,
di mobili, di ragione, e tutto in un fascio donò alle
Monache fondate da S. Vvaldeverde sua cugina;
e poi diede se stessa a Dio in un Collegio di Cano-
niche all' esercizio di tutte le Virtù. Consi-
mile Divortium devotionis causa fecerunt B.
Anfridus, & Iluinde conjuges, Comites Bra-
bantia, hæc Monialis Benedictina evasit, ille E-
piscopus Ultrajectensis, teste eodem Auctore
die 3. Maii in eorum Vita. Qui pariter scribit
taliam Divortia Sancta opere completa à SS. A-
matore, & Marta conjugibus die 8. Maii. à S. Syl-
vestro Episcopo Vefontii die 10. Maii. A. B. Ber-
nardo Ordinis Prædicatorum die 8. Maii, & ab
aliis multis. Hæc exempla præteritorum sæcu-
lorum referre volui, quia olim erant frequen-
tia, nunc rarissima. Unum vidi Comitem Cai-
mum Forojulensem Eremitam Camaldulensem,
vulgò de PP. di Rua, qui relicta uxore, vitam
Regularem professus erat. Nec est omittendum
circa hæc Divortia, quod Marito in Religione
profiteri volente de consensu Uxoris, si hæc ju-
venis sit, debet Monialium asceterium ingredi,
& ibi professionem religiosam facere; si senex,
potest manere in sæculo, emissio tamen simplici
castitatis Voto. cap. 1. cap. Cum sis. & cap. Uxo-
ratus. De Convers. Conjugat. Et è contra unus
conjugum divertere ad Religiosam vitam non
potest, altero dissentiente. cap. Agathosa. & cap.
Si quis. 27. q. 2. cap. Qui uxorem. 35. q. 5. cap.
Uxoratus. De Convers. Conjug. & cap. Cum cau-
sam. De Raptorib. de quibus latè Eminentiss.
Card. de Laurea d. disp. 42. art. 2. pertinet.
Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

Secundum causarum genus continet timo-
rem contagionis, & ideo si alter conjugum
morbo contagioso sit affectus, ille qui sanus est,
potest Divortium facere, ne & ipse inficiatur.
Quatuor morbos contagiosos, ac ad Divortium
quo ad Thorum, & Cohabitationem facien-
dum potentes, recenset Zacchias in QQ. Medi-
colegal. libr. 9. tit. 10. q. 4. nempe Leporam, Phthi-
sim, Morbum Gallicum, & malignam Febrem.
Lepra est causa sufficiens pro Divortio facien-
do: rationemque reddit d. Auctor num. 5. di-
cens, Quia non modò ex prava expiratione in-
fecti conjugis sanus currit periculum infectionis;
sed etiam ex iniquatione ipsius habitationis, quippe
cum putride exhalationes indefinenter ab egrotan-
tis corpore emanantes, ipsis parietibus domus hæ-
rere soleant, ut de ipsa Lepra testantur non solum
Medici omnes, sed sacer Levitici textus cap. 13.
plenissimè comprobatur, qui ipsos parietes emundari
præcipiebat; ne inde postmodum sani homines in-
ficerentur. Et ideo ob periculum infectionis
conjug sanus divertere potest. Idem ob eandem
rationem dicendum est, si conjug factus sit
Phthisicus, nam ex Galeno, Fracastor. & aliis
subdit ibidem num. 7. Zacchias: Phthisici ipsas do-
mos, in quibus commorantur, putrido halitu, &
abominabili evaporatione ita coinquinant, ut sanis
neque simul habitare, neque eorum habitationes
frequentare tutum sit: & tanta est ejus contagii
vis, ut aliquando visa sit hereditaria, ac tanta
malignitate insignis, ut interdum usque ad quintam
generationem sese propagaverit, personas omnes
eodem morbo, iisdemque symptomatibus associato,
eadem ætate, quod multo admirabilius est abju-
mens, ut narrat Fracastorius libr. 2. de contag.
cap. 8. Unde concludit num. 8. Tam Lepra igitur,
quàm Phthisis, prædictis conditionibus associata,
causæ gravissimæ cum sint ad Divortium facien-
dum erunt sufficientissima: etsi Lepra ac Phthisis
non adeo graves, nec eadem pravitate insignes
Thoris solummodò separationi causam præstarent.
His addere licet Rotæ Romanæ auctoritatem,
quæ part. 18. recent. Decis. 301. num. 8. firmat,
quod propter morbum Phthisicum conjug po-
test divertere ab infecto, ne & ipse ab illo inficia-
tur.

Idem asserendum est de Morbo Gallico, seu
Lue Venera, qua maritus sit oppressus; nam se-
quitur Zacchias d. libr. 9. tit. 10. q. 4. num. 9. ita
scribens: Eadem consideratio fieri potest circa
Morbum Gallicum, qui ubi ad eam magnitudinem
pervenerit, ut totum corpus putridis ulceribus, ac
maximè guttur, fauces, & palatum exedentibus
ob multam ejus malitiam seateat, ubi æger febris
lenta, ac nocturna detineatur, artuumque dolori-
bus indefinenter affligatur, aliisque sævissimis sym-
ptomatibus molesteatur, justissimam omnino causam
præbebit Divortio. Sed ultra hujus Medici au-
thorizabilem doctrinam potest studiosus Lector,
si casus occurrat ad consulendum, vel judican-
dum, videre optimum Consilium Natæ conf. 24.
per totum, & Rotam ipsam Romanam Decis. 49.
à num. 3. & seqq. part. 4. recent. tom. 1. Febris
quoque maligna, quæ pestilentialis censetur,
eandem vim divortii faciendi habet; sed quia
hæc parùm durat, & citò ea infectum extinguit,
non est, ut multum de ipsa discurremus, ut in-
quit Zacchias ubi ante num. 11. Bene ex eodem
notare

¹⁶ notare possumus alium morbum, nempe *dementiam* continuam cum furore, ex quo si periculum vitæ emergat in conjugē sano, habebit iustum motivum divertendi, ut in d. q. num. 3. & 4. idem Zacchias demonstrat.

Tertium genus, continet causam *sævæ* Trastationis, ob faciendum Divortium, idest *sævitiā* Viri in Uxorem; unde conclusio est certa apud Theologos, & Canonistas, quod propter ¹⁷ Mariti *sævitiā* Uxor potest ab eo divertere, tum quo ad thorum, tum quo ad habitationem. cap. *Litteras*. cap. *Ex transmissa*. De *Resist.* pol. liat. cap. 1. *Ut lite non contesi*. Gutierrez libr. 2. Canon. cap. 64. Valenzuela conf. 144. & Gonzalez ad d. cap. 1. de Divort. num. 12. ubi reddit rationem dicens, quod vir debet tractare Uxorem affectione maritali, ut præcipit Apostolus ad *Ephes.* 5. & ad *Colossens.* 3. non autem illi imperare ut dominus rei possessæ; quare Uxor, quæ Divortium petit ob *sævitiā* viri, debet deponi in aliquo Monasterio, aut penes honestas Matronas, donec causa terminetur. d. cap. *Litteras*. De *Resist.* Spol. Et quoniam *sævitiā* Viri, ut plurimum, oritur ex verberibus, disputant DD. quomodo, & quando Vir verberans Uxorem dicatur *sævire*, itaut ipsa possit ab eo divertere? Circa quod quæsitum discordes sunt DD. præcipuè Baldus conf. 176. Rolandus conf. 27. Tiracuell. ad *Leg. Connub.* libr. 1. gloss. 1. num. 21. Alex. conf. 115. vol. 4. & Valenzuela conf. 41. Cæterum prævalere videtur doctrina Menochii de *Arbitr. Judic. casu* 138. num. 8. scribentis, pendere ab arbitrio Judicis, quæ sit *sævitiā* magna, & quæ *lævis*? itaut percussio cum baculo, vel cum sanguinis effusione sit gravis *sævitiā* sufficiens ad Divortium; secus si alapis, aut alia modera iōne discretæ, ut latius differit Sanchez de *Matrim.* libr. 10. disp. 18. Basilii Pontius libr. 9. cap. 23. & Rota part. 1. rec. Decis. 441. quæ tenet, Divortium esse faciendum, quando Uxor habitare non potest cum Marito nisi cum gravi damno, & periculo vitæ; & in praxi videndus est Ferentilius in *addit. ad Buratum* Decis. 815. num. 20. & 21. ubi innumeros DD. numerat: nec non Rota part. 6. recent. Decis. 155. & Decis. 324. quæ in hac materia, & circa hanc causam *sævitiæ* doctissimæ sunt, ac magistrales, ut notat Antonius de Possentibus *Singular.* 151. & *Singular.* 367.

Crudelis autem *sævitiā* Viri in Uxorem censetur etiam privatio alimentorum, per quam ipsa Uxor patitur famem, & non recipit à Marito cibum sufficientem ad vivendum; nam, ut ex Luca de Penna, & ex Quintiliano transferbit Monaldus vol. 2. conf. 20. num. 18. *Felix pestilentia, felix præhorum strages, denique omnis mors facilis: fames aspera vitalia haurit, præcordia carpit, est animi tormentum, corporis tabes, magistra peccandi, divissima necessitatum, deformissima malorum.* Quare cum Maritus omni jure sit obligatus alimenta præstare Uxori suæ, idest victum, ac vestitum juxta ejus conditionem præbere. Surdus de *Alimentis* tit. 1. q. 32. num. 1. & seqq. ubi jura, & DD. si in hac obligatione deficiat, neque alimenta præstet Uxori, eamque fame cruciari permittat, dicitur gravissimè in eam *sævire*, & ex hac causa potest ipsa Uxor Divortium facere, ut in puncto scribit idem Monaldus vol. 1. conf. 44. ubi num. 1. notat, probat esse *sævitiā* ex alimentis subtractis, ita scribens: *Et insuper etiam Domina Apollonia secunda testis in ordine deponit super quarto articulo; & Domina Michaela tertia testis, che detto Alessandro non dava nè da mangiare, nè da bere, nè da vestire à detta sua moglie.* Unde subdit num. 2. Quibus stantibus dubitandum non est, aperte constare de *sævitiis*, & malis portamentis dicti sui Viri, cum illam absque legitima causa verberaverit, & verbis injuriis offenderit, odio prosequatur, conatus fuerit illam interficere, & interficere velle dixerit; ac alimenta, & alia necessaria ad vitam ducendam non præstiterit, cum alimenta non dare, nihil aliud sit, quàm eam necare velle, & in eam *sævire*. l. *Necare*. & ibi Bartolus ff. de liberis agnoscen. & Gigas in conf. 136. num. 5. Denegatio itaque alimentorum est crudelissima *sævitiā*, & ex ea procedit ad faciendum Divortium. De hac, & aliis *sævitiæ* speciebus videndi sunt Sanchez de *Matrim.* libr. 10. disp. 18. Basilii Pontius libr. 9. cap. 23. à num. 4. Aversa quest. 33. sect. 10. Salmanticensis d. tract. 9. de *Matrim.* cap. 16. num. 37. Maffius d. disp. 7. num. 584. & Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 41. num. 259. & seqq. in quibus de pluribus *sævitiæ* actibus differit, inter quos includit dilapidationem, ac dissipationem bonorum, sub 19 dens num. 272. *Quarid reduci posse ad sævitiā, si conjux bona omnia, vel majorem partem dissipare, & profundere velit; & de facto id exequi incæperit, hoc enim grave est innocentis onus, non facile tolerandum.* Quod notari à Studiois debet, quia apud alios DD. talis *sævitiæ* species non invenitur, quamvis frequentissima sit in praxi.

Quantum genus causarum, influentium in Divortium, continet illas, quæ proveniunt ex impulsu spiritualis, vel corporalis Fornicationis. Appellatione Fornicationis spiritualis in ²⁰ telligitur *Hæresis*, & omnis *Apostasia* à Fide; idcirco si unus conjux cadat vel in *Hæresim*, vel in *Apostasiam*; alter conjux potest Divortium facere, & se ab eo separare: imò tenetur ab illo divertere, tum ad evitandam perversionem, tum ad fugiendum scandalum, ne particeps illius criminis judicetur. cap. ult. de *Convers. Conjug.* cap. *quejovit*. cap. *De illa*. cap. *Quanto*. De *Divortiis*. Nec non cap. *Non solum*. & cap. *Idololatria*. 28. q. 1. & hanc Divortii causam admittunt omnes DD. Sanchez d. libr. 10. disp. 19. Aversa q. 23. sect. 10. Basilii Pontius libr. 9. cap. 22. Salmanticensis, qui alios allegant, d. cap. 16. num. 28. & cæteris melius Eminent. Card. de Lauræa de *Matrim.* d. disp. 42. art. 7. per tot. ubi num. 213. cum auctoritatibus Scripturæ Sacræ, probat, *Hæresim*, ac *Apostasiam* à Fide vocari Fornicationem spiritualem, & subinde demonstrat, Divortium ex hac causa esse ²¹ concessum & à Jure Ecclesiastico, & à Jure naturali; & esse faciendum non solum quo ad Thorum, sed etiam quo ad cobabitationem: sive conjux hæreticus tentet pervertere alterum catholicum, sive non; quia cum insit perversionis periculum, sollicitè est ab eo declinandum; & tale Divortium catholicus conjux facere potest propria

propria auctoritate, siue hæresis sit publica, siue occulta; ut tradunt etiam DD. supracitati, atque Salmanticenses d. cap. 16. num. 29. qui tandem num. 32. disputant, an ipse Coniux fidelis teneatur adhærere eidem coniugi hæretico, abjurata
 22 per eum hæresi, & ad gremium Ecclesiæ reverso? In qua disputatione cum alii DD. negent, alii affirmant; concordantur sub hac distinctione, quod si Divortium fecerit propria auctoritate, teneatur ad conjugem emendatum reverti. cap. De illa. De Divortio, at, si Divortium sequutum fuerit iudicis auctoritate, minimè teneatur, ut in cap. fin. De Convers. Coniugat. & in cit. cap. De illa. De Divortio, in quo hi duo casus distinguuntur, ut observant etiam Sanchez d. lib. 10. disp. 15. num. 19. Basilius Pontius d. lib. 9. cap. 21. num. 3. & Averla d. q. 23. sect. 9. Vers. Concedendum.

Fornicatio verò Corporalis, ob quam licitum est, Divortium facere, continet in primis Adulterium Coniugis; deinde alia peccata carnalia
 23 per unum ex conjugibus siue cum suo Coniuge, siue cum aliis patrata. Quo ad Adulterium, conveniunt omnes Theologi, & Canonistæ, quod per illud licitum est Divortium quo ad Thorum, & cohabitationem triplici Jure; Naturali, quia cum coniux adulter violaverit fidem alteri coniugi innocenti, hic non tenetur amplius servare promissam vitæ consuetudinem cum illo. Divino, quia expresse hanc causam indicavit Christus Dominus dicens Matth. 5. & 19. Omnis, qui dimiserit Uxorem suam, excepta fornicationis causa, &c. quæ verba exposuimus supra Decis. X. à num. 74. Et jure Ecclesiastico, quia tale Divortium ob adulterium unius ex conjugibus concessum est in cap. Significasti. cap. Gaudemus. cap. Ex Litteris. De Divortio; & in aliis pluribus text. quos refert Emin. Card. de Lauræa d. disp. 42. art. 3. per totum. Concordant S. Thomas in 4. dist. 35. quest. unic. art. 1. & 3. part. quest. 62. art. 1. Sanchez lib. 10. disp. 3. Basilius Pontius lib. 9. cap. 16. Bonacina quest. 4. punct. 5. Averla q. 23. sect. 1. & alii plurimi apud Salmanticenses d. cap. 16. num. 2. qui omnes hanc facultatem divortium faciendi concedunt tam Viro, si Uxor adulteretur, quàm Uxori, si Maritus adulterium committat, ut etiam scribit Mastrius d. disp. 7. num. 562. & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 42. art. 4.

Porrò plures sunt Quæstiones, quas excitant Theologi circa Divortium factum, seu faciendum ex causa Adulterii, quas non me piget hic summam referre, non ut illas discutiam, sed tantummodò ut eas notas faciam Studiosis Decisionum harum, qui poterunt, si voluerint, easdem apud infra citatos DD. commodius in-
 24 tueri. Prima est, Utrum appellatione Adulterii pro faciendi Divortio veniant etiam alia peccata carnalia ab uno coniuge commissæ cum tertia persona, nempe pollutio, sodomia, bestialitas? Alii affirmant, quia his enormitatibus dividitur propria caro cum injuria Matrimonii, ac conjugis innocentis. Alii negant, quia cum hæc Lex Divortii sit pœnalis, strictè est intelligenda de solo adulterio, cuius causa lata est. Mastrius d. disp. 7. num. 563. & 564. Basilius Pontius lib. 9. cap. 17. Averla q. 23. sect. 1. Sanchez, lib. 10. Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

disp. 5. & alii plurimi, quos congerunt Salmanticenses d. cap. 16. à num. 8. & seqq. Iterum Mastrius d. disp. 7. num. 569. & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 42. à num. 44. qui adhæret affirmativæ opinioni. Secunda Quæstio est, An coniux innocens, dum scit alterius conjugis adulterium, non solum possit, sed etiam teneatur, & obligatus sit Divortium facere? Et licet plures affirmant, tamen communior est opinio negativa, adeò ut possit, si velit, coniux innocens cedere juri suo, parcere coniugi adultero, & cum eo cohabitare, quia Divortium inditum est non ex præcepto, sed ex indulgentia, & in conjugis innocentis favorem, cui ipse potest renunciare. Sanchez d. lib. 10. disp. 13. à num. 6. Averla quest. 22. sect. 5. Basilius Pontius lib. 9. cap. 17. & aliis citatis Salmanticenses d. cap. 16. à num. 4. & seqq. Tertia Quæstio est, an dentur casus, in quibus licet à coniuge commissum sit adulterium, tamen fieri non possit Divortium? Respondent DD. dari sex casus. I. Si Uxor ab aliquo per vim sit cognita, cui resistere non potuit absque gravi periculo vitæ. I. Vim passæ. C. Ad leg. Jul. de Adulter. cap. Re vera. & cap. Ita tamen. 32. quest. 5. Talis fuit casus Nobilis Cæcilie Baoniae Uxoris Ezzellini, quam vi stupravit Gerardus Campofanperius, ut diximus in Decis. XXXIII. num. 28. unde injustè idem Ezzellinus cum ea divortium fecit. II. Si ambo conjuges adulterium commiserint, nam compensatur ad invicem injuria, & jus Divortii cessat. cap. Significasti. De Divort. III. Si ipse Maritus sit causa, ut Uxor adulteretur, spontè eam prostituens, vel lenocinium exercens. cap. Discretionem. De eo, qui cognovit consanguin. IV. Si post adulterium mulier reconciliata est Marito suo. cap. Si quis. cap. De benedictio. cap. Quod autem. 32. q. 1. V. Si Uxor per ignorantiam cum alio viro concubuerit, credens se à Marito suo cognosci. cap. In lectum. 34. quest. 1. vel putans Maritum absentem mortuum esse, cum alio Matrimonium contrahat. cap. Cum per bellicam. 34. quest. 1. VI. Si factò divortio ob adulterium unius conjugis, alter coniux innocens cadat & ipse in idem crimen; tunc enim altero petente, ac parcente, debent ambo ad se reverti. cap. Ex Litteris. De Divortio, & Divortium retractare. Ita Gonzalez in Comment. ad d. cap. Ex Litteris. n. 3. Sanchez d. lib. 10. disp. 5. & seqq. Averla d. quest. 23. sect. 4. Reginaldus lib. 31. num. 321. & pluribus aliis congestis Salmanticenses d. cap. 16. à n. 13. & seqq. Mastrius d. disp. 7. a. n. 573. & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 42. art. 7. per quatuor integros §§. in quibus latissimè differit de supradictis sex casibus; nec non Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 6. resol. 231. desumpta ex Antiquo inordinato p. 11. tract. 5. resol. 47. Quarta Quæstio est, Utrum post factum divortium si coniux adulter emendetur, teneatur coniux innocens eum ad sui consortium assumere? Respondent DD. conjugem innocentem non teneri ex iustitia emendatum conjugem recipere; sed utique ex charitate. cap. Quod autem. 32. quest. 1. cap. Si Vir. De Adulter. Salmanticenses d. cap. 16. num. 21. Quinta Quæstio est, an factò Divortio, coniux adulter emendatus teneatur redire ad conjugem innocentem, si ab isto requiratur, ac postuletur? Et DD. respondent

27 pondent affirmativè, nisi mutasset statum, puta quia fuisset post Divortium professus in Religione, vel ad Ordines Sacros assumptus. Sanchez d. lib. 10. disp. 10. n. 4. Reginaldus d. lib. 31. num. 322. Bonacina quest. 4. punct. 5. num. 16. Basilius Pontius lib. 9. cap. 19. Aversa d. quest. 23. quest. 6. Vers. Afferendum. iidem Salmanticensis d. cap. 16. num. 22. & Mastrius d. disp. 7. num. 271. § 572. ubi alia quæstiones, etsi minus importantes, tanguntur; quas etiam discutit Diana Coordinatus tom. 2. tract. 6. resol. 227. desumpta ex Veteri part. 9. tract. 8. resol. 39.

Ex aliis etiam carnalibus peccatis, & actibus inhonestis, ac turpibus, ab uno conjuge cum ipso suo conjuge attentatis potest fieri Divortium; prout advertunt Salmanticensis d. cap. 16. n. 35. ita scribentes: Si Vir Uxorem suam ad peccatum aliquod inducat, illam prostituat, vel prostituere conetur: si deducat in locum, ubi solam cum Viris, à quibus possit sollicitari, relinquat: Si Viros in domum introducat, à quibus in lapsum inducatur: Si Vir eandem Uxorem suam ad sodomiticam copulam cum ipso habendam compellat, vel ipsa invita sodomiticè eam cognoscat, vel alio modo pollutionem extra Vas debitum procuret: si timeat ob Viri furtum, vel homicidium à iustitia tanquam delicti participem malè pertrahari: si scandalum ex consortio cum illo sequatur, quo judicetur, eam delictis Viri cooperari. In omnibus his casibus potest, & tenetur ab eo separari, si admonitus non se emendaverit, quia unusquisque salutem spiritualem propriam omnibus anteponere debet, secundum illud Matth. 18. Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Ita Salmanticensis, qui citant, hoc idem docentes Hurtadum disp. 11. Diffic. 5. Sanchezium lib. 10. disp. 17. num. 5. Bonacinam quest. 4. punct. 5. num. 25. Aversam quest. 10. sect. 10. Basilius Pontius lib. 7. cap. 22. & alios, quibus addendus est Gobatus in Theolog. Ex-
29 perim. tract. 10. num. 731. qui ultra prædicta facinora ponit etiam ebrietatem tanquam causam sufficientem ad faciendum Divortium, ut decisum fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur etiam Riccius part. 2. Decis. 165. Tandem omnes DD. advertunt, quod Divortium ob adulterium factum est perpetuum, nisi conjux innocens velit Juri suo cedere, & conjugem adulterum emendatum recipere: at Divortium ex supradictis aliis defectibus, ac enormitatibus intelligitur factum ad tempus, nempe donec conjux culpabilis se emendet; idcirco emendatione facta, & cautione præstita de non relabendo, teneretur conjux innocens ad eum redire, & cum illo habitare. Layman lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 16. Mastrius d. disp. 7. num. 585. & Antonius de Possentibus singular. 151. num. 8. ubi sic judicasse ait in Tribunali Ecclesiastico, in quo tanquam Vicarius Episcopalis præsidebat Fabriani.

Quo ad Tertium: Si quærimus, Qua auctoritate sit faciendum Divortium? DD. distinguunt quinque sequentes casus. Primus est, 31 quo ad Thorum tantum: & in hoc casu, si conjux innocens certus sit de adulterio alterius conjugis, potest propria auctoritate ab ejus Thoro se separare, & ei debitum conjugale sub-

trahere, licet occultum sit adulterium. S. Thomas in 4. dist. 35. q. unic. art. 3. in corp. § 3. part. quest. 62. art. 3. Salmanticensis d. cap. 16. num. 42. hanc rationem reddentes, quia talis negatio debiti est actio privata, & sic privata auctoritate fieri potest; prout etiam quia Matrimonium est obligatio ad reddendum debitum sub tacita conditione, quod alter non frangat fidem conjugii. Ergo fide non servata, non tenetur reddere debitum. Sanchez d. lib. 10. disp. 12. num. 6. Aversa quest. 23. sect. 2. Vers. Attamen ille. Basilius Pontius lib. 9. cap. 18. num. 6. Secundus casus est, quando conjux innocens certus de adulterio alterius conjugis vult se separare ab illo non solum quo ad Thorum, sed etiam quo ad habitationem: & in hoc casu, si conjux adulter non reclamat, potest propria auctoritate conjux innocens se separare. Salmanticensis d. cap. 16. num. 44. Mastrius disp. 7. num. 566. & Eminentiss. Cardin. de Lauræa disp. 42. art. 9. § 2. Tertius casus est, quando conjux reus ex adulterio reclamat, negando delictum: Et in hoc casu duæ sunt opinioniones. Una asserit, conjugem innocentem, certum de adulterio, posse propria auctoritate divertere per text. in cap. De benedictio. 32. quest. 1. § in cap. Dixit Dominus. 32. quest. 2. Altera negat, quia in cap. Porro, De Divortio ad dimissionem Uxoris dicitur expectandum esse, ac expectandum judicium Ecclesiæ; & suadet ratio, quia tale Divortium est actio publica, externam concernens gubernationem, cui Ecclesia, idest Prælati præsidet. Concordantur hæc duæ opinioniones, ut prima procedat, si adulterium sit notorium, publicum, & cuicumque manifestum; secunda prævaleat, si agatur de adulterio occulto, nam spectat ad Ecclesiam super illo probationes facere. cap. Ex parte. De Sponsalib. § cap. Significasti. De Divortio. Salmanticensis d. cap. 16. num. 47. § 48. ubi DD. cumulant, & rationem reddunt, scilicet quia quando delictum est occultum, separatio quo ad habitationem fieri non potest absque scandalo. At quando est publicum, cessat omne periculum scandali. Mastrius d. disp. 7. num. 565. num. 566. novissimè Pignatellus tom. 8. consult. 133. num. 1. § 2. Quartus casus est, si conjux innocens velit se separare à conjuge in hæresim lapso; & tunc propria auctoritate id facere potest, cum agatur de fugiendo periculo subversionis à fide juxta textum expressum in cap. De illa. De Divortio, & per alia Jura, quæ refert Eminentiss. Cardin. de Lauræa d. disp. 42. art. 9. § 3. à num. 332. § seqq. Quintus casus est, si imminet periculum mortis, seu alterius gravis damni conjugi innocenti, quod fugere non possit, nisi celeriter à conjuge suo se separet; & in hoc casu si agatur de adulterio, sive de alio quocunque delicto, quod sufficiat ad Divortium faciendum, potest illud exequi, non expectata Judicis sententia. Mastrius d. disp. 7. num. 567. & Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 42. num. 318. § num. 336. Sanchez d. lib. 10. disp. 12. Basilius Pontius d. lib. 9. cap. 23. num. 7. & Barbosa in Votis Decisivis lib. 1. vot. 9. num. 8. ubi addit, quod si Maritus peteret sibi restitui Uxorem, antequam procedatur in causa, non est exaudiendus; & satis est, si ipsa reponatur vel in Monasterio,

nasterio, vel in loco tuto, donec Iudex cognoscat super legitimo motivo Divortii.

Quo ad Ultimum; in quo Quaritur, Ad quid teneatur, qui dat causam Divortii? Respondetur *Primò*, quòd si Maritus per adulterium, aut alias suas enormitates dedit causam Uxori, ut faceret Divortium, tenetur vel eidem alimenta subministrare. *cap. 2. De Divortii.* Jul. Clarus in *§. Adulterium. Vers. Facta autem.* Antonellus de *Regimine Eccl. lib. 6. cap. 33. num. 8.* Vinc. de Franchis *Decis. 244. num. 2. part. 2.* Vel eidem Uxori dotem restituere. Cavalcan. *Decis. 18. num. 30. part. 2. §. Decis. 21. num. 27. part. 4.* Maceraten. *Var. Resol. libr. 3. resol. 46. num. 10.* Si verò causa Divortii processit ab Uxore, eò quia ab ipsa commissum sit adulterium, propter quod expulsa fuit à Marito; in hoc casu Uxor perdit Dotem, & alimenta petere non valet. *cap. Plerumque, de Donat. inter Vir. & Uxor.* Authentico *Sed hodie. C. De Adulter.* Nicolius d. *libr. 1. Instit. Civil. tit. 10. num. 92.* Respondetur *Secundò*, quòd si vè Maritus, si vè Uxor dederit causam Divortio per adulterium, eo per Iudicis sententiam factò, adulter non potest Religionem intrare, neque Ordines Sacros assumere, nisi de licentia, atque consensu alterius conjugis innocentis, in sæculo remanentis S. Thomas in *4. dist. 35. quest. Unid. art. 6. ad 3. nec non 3. p. quest. 62. art. 6. ad 3.* Salmanticenses d. *cap. 16. num. 53.* ea ratione, qui conjux innocens habet potestatem advocandi ad se conjugem reum pravia cujuscumque injuriæ remissione; ut dictum est supra *num. 27.* & tunc tenetur ipse reus redire ad conjugem suum innocentem; & casu quo esset vel ordinatus, vel professus, adhuc potest obligari, ut revertatur ad ipsum. Averla d. *qu. 23. sect. 8. §. In tali autem.* Sanchez *lib. 10. disp. 10. num. 15.* & Bonacina *q. 4. punct. 5. num. 14.* & alii apud eosdem Salmanticenses ubi *supr. num. 54.* qui bene advertunt, non esse recipiendum conjugem reum ad Ordines, seu ad Professionem Religiosam absque consensu alterius conjugis innocentis, nisi iste mutasset statum Laicalem, & jam vel esset professus in Religione, vel Ordinatus in Sacris.

Corollarii loco notare licet, quòd Sixtus V. Pontifex Maximus indixit poenam ultimi supplicii contra Conjuges, qui procuraverint sententiam Divortii, & separationem Thori, ac habitationis ad effectum liberius vacandi adulteriis impudiciis, ac luxuriose vivendi, si post dictam sententiam reperti fuerint luxuriis, ac impudiciis vacare; prout etiam si Maritus prostituisset propriam Uxorem, ac circa illam Lenonis Officium fecisset, ut legitur in ejusdem Sixti V. Constitutione 46. Incipien. *Ad compescendam.* Diei 30. Octobris 1586. §. 3. & 4. Quæ si esset in usu, minores in Deum committerentur offensæ, neque tanta cogeremur experiri Divinæ Justitiæ flagella ob impunita tot adulteriorum, atque carnalitatum piacula.

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Differitur de Dispensationibus Matrimonialibus super Impedimentis dirimentibus, tam pro Foro externo, quam

pro Foro interno. Circa primas, referuntur duodecim Notabilia, à Vicariis, ac Ministris Episcopalibus omnino scienda, ac observanda pro recta Matrimonialium dispensationum expeditione. Circa secundas, declarantur totidem Clausulæ existentes in Litteris Sacræ Pœnitentiariæ, ut ex earum notitia, ac perfecta intelligentia Confessarii, tam Sæculares, quam Regulares, ritè, ac rectè valeant dispensare in Impedimentis occultis, atque Litteris S. Pœnitentiariæ punctualem executionem dare.

SUMMARIUM.

- 1 Dispensationes Matrimoniales alia pro foro externo, alia pro interno.
- 2 Lineæ rectæ in nullo gradu datur dispensatio.
- 3 Linea in transversali datur dispensatio etiam in secundo, & primo.
- 4 Quinto in gradu existens contrahere potest etiam cum existente in primo transversali gradu.
- 5 Gradus si sint inæquales, ambo sunt Papa exponendi.
- 6 Impedimenta in sua specie, & gradu exponenda.
- 7 Error in expressione gradus quando Dispensationi non noceat?
- 8 Error in specie Impedimenti vitiat Dispensationem.
- 9 Duplicitas Impedimenti est exponenda pro Dispensatione.
- 10 Impedimenta plura habens, an super Uno tantum possit petere Dispensationem?
- 11 Copula inter Sponsos habita an exprimenda in Dispensatione?
- 12 Pœnitentiam à Papa Sponsis impositam Executor mutare non potest.
- 13 Episcopus quando dispenset super Impedimentis dirimentibus?
- 14 Executores dispensationum excommunicantur, si munera accipiant.
- 15 S. Pœnitentiaria Romæ quid sit? Et quid possit?
- 16 Litterarum S. Pœnitentiariæ pro dispensandis Impedimentis occultis exemplum.
- 17 Confessarii scire debent Clausulas Litterarum S. Pœnitentiariæ.
- 18 Doctor esse debet Confessarius expediturus Litteras S. Pœnitentiariæ.
- 19 Regulares ex Privilegio exequentes Litteras prædictas qui sint?
- 20 Confessarius non Doctor quando possit illas exequi?
- 21 Confessarius pro iisdem Litteris exequendis debet esse approbatus ad Confessiones ab Ordinario loci.